

Onvoldoende opgeleide leraren staan aan de basis van droevige beheersing taal en rekenen

Omdat niemand het meer snapt is er een circus ontstaan van peperdure steunpunten en adviesbureaus

Presley Bergen en Karin den Heijer

De eindexamens voortgezet onderwijs zijn begonnen. Leerlingen die een examen gehaald hebben, zouden het getaxamineerde vak moeten beheersen. Het is dan ook merkwaardig dat docenten in het hoger onderwijs in toenemende mate klagen dat studenten het Nederlands onvoldoende beheersen en dat zij ook niet goed kunnen rekenen. Nederlands maakt al jaren deel uit van het eindexamenprogramma; rekenen komt er in 2014 bij, al zal het cijfer niet meetellen.

Het 'Correctievoorschrift Nederlands vwo' bepaalt dat bij de beoordeling van antwoorden op open vragen en voor de 'Samenvatting' maximaal vijf punten op een totaalscore van 49 mogen worden afgetrokken voor incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik. Dit geldt ook voor spelfouten, onjuiste interpunctie, verkeerde zinsbouw of woordvolgorde. Dat wil zeggen dat een havo- of vwo-leerling in zijn Centraal Examen Nederlands tientallen spelfouten mag maken en mag zondigen tegen de grammatica zonder dat het noemenswaardige gevolgen heeft voor het cijfer en dus als verder alles inhoudelijk klopt, gewoon een ruime negen kan halen. Deze wijze van beoordelen kan alleen maar verklaard worden uit de vrees dat anders te veel leerlingen zouden zakken.

Waarom is het zo droevig gesteld met de taalbeheersing van scholieren en

studenten? De belangrijkste oorzaak ligt in het feit dat deze jongeren les krijgen van onvoldoende opgeleide leraren. De kwaliteit van de afgelopen vijftien jaar afgestudeerde leraren basis- en voortgezet onderwijs is onder de maat wat vakinhoud, pedagogiek en didactiek betreft. Het gaat in hun opleiding nog te veel over andere zaken: coaching, zelfkennis en competenties zijn in de lerarenopleidingen erkende begrippen. Daarnaast wordt er veel in groepen gewerkt, worden aan de lopende band reflectieverslagen geschreven en voortdurend gezamenlijk werkstukken gemaakt. Al deze producten worden niet of nauwelijks op taal beoordeeld.

Met de rekenvaardigheid van scholieren en studenten is het niet veel beter gesteld. Elementaire rekenvaardigheden zoals optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen hebben zij niet onder de knie. Zo zijn breuken, bij veel scholieren en studenten alleen bekend als 'kommagetallen', de verschijningsvorm van een getal op een rekenmachine. Tegenwoordig kunnen veel jongeren niet meer rekenen zonder dit apparaat.

Wat is er toch met het rekenonderwijs gebeurd? In de jaren negentig is de didactiek van het realistisch rekenen (een andere manier van rekenen) integraal

Breuk voor veel scholieren de verschijningsvorm van een 'kommagetal' op een rekenmachine

ingevoerd op de pabo's en daarmee ook op de basisscholen. Voor die tijd vonden kinderen rekenen saai en niet leuk, althans dat beweerden de voorstanders van deze rekendidactiek. Kinderen moesten rijtjes stampen en formules uit het hoofd leren. Volgens de aanhangers van deze rekendidactiek kon dat beter. Staartdelingen, normaal onder elkaar optellen en aftrekken en vermenigvuldigen mochten ineens niet meer onderwezen worden. Een eenvoudige optelling werd ingebed in een verhaal waarin menig kind zich al verloren waande lang voordat de rekenkundige vraag aan de orde kwam.

Om de rekenproblematiek op te lossen, stelde de minister voor de aanstaande pabo-studenten naast de taaltoetsen ook rekentoetsen verplicht. De vraag blijft echter of dat zin heeft als de onderwijsfilosofie en de rekendidactiek op de pabo's niet veranderen.

In het voortgezet onderwijs werden vervolgens docenten rekenen aangesteld die leerlingen moeten voorbereiden op het nog in te voeren rekenexamen. Dit examen is echter uitgesteld tot minimaal 2014 omdat bij een proef met mbo-scholieren ruim 80% zakte, voor het vwo was dat 32%.

Met de bedoeling rekenniveaus voor het onderwijs vast te leggen, is er een systeem van 'referentiekaders' bedacht. In die kaders staat precies welk niveau leerlingen op welk moment in hun opleiding moeten hebben. Voor taal werken de referentiekaders iets beter (helaas wordt het, zoals gezegd, op het examen

niet getoetst) maar voor rekenen is het verworpen tot een geldverslindend en buitengewoon ondoorzichtig systeem. Het is zo onduidelijk dat niemand het meer begrijpt. En omdat niemand het meer snapt, en directeurs van middelbare scholen zenuwachtig worden, is er een circus ontstaan van peperdure steunpunten, onderwijsadviesbureaus, orthopedagogen en rekencoördinatoren. Opleidingen tot rekencoach of rekencoördinator schieten als paddenstoelen uit de grond. Elke schooldirecteur wil immers dat zijn leerlingen volgend jaar het rekenexamen halen.

Toch kunnen we ervoor zorgen dat onze kinderen weer gewoon goed leren rekenen, lezen en schrijven. De overheid moet met inhoudsdeskundigen om de tafel gaan zitten om een degelijke visie op onderwijs te ontwikkelen en niet, zoals de afgelopen decennia, met onderwijsideologen. De besluiten met betrekking tot de onderwijskwaliteit moeten conform deze visie genomen worden en die moet terug te vinden zijn in de lerarenopleidingen. Maar eerst en vooral is het van belang te zorgen dat alleen de allerbesten worden toegelaten tot de lerarenopleidingen zodat in het verlengde hiervan ons taal- en rekenonderwijs verbetert. Dan hoeven taal- en spelfouten op het eindexamen ook niet meer geaccepteerd te worden.

Presley Bergen is bestuurder van Beter Onderwijs Nederland (BON) en docent Nederlands in het hbo, Karin den Heijer is docent wiskunde in het vwo.